

343.9.02

BEZBEDNOSNI PRISTUP U DEFINISANJU ORGANIZOVANOG KRIMINALA**Doc. dr Eldar Šaljić****Apstrakt:*

Organizovani kriminal je veliki državni bezbednosni problem i specifična negativna društvena pojava odnosno ne-oružani oblik ugrožavanja nacionalne bezbednosti.¹ Zato akademsko i pravno definisanje organizovanog kriminala treba da polazi od činjenice da pojam «bezbednost» čine tri osnovna elementa: objekt bezbednosti (ŠTA se štiti? Štite se vitalne državne vrednosti), subjekt bezbednosti (KO je nadležan da štiti objekta bezbednosti? Država) i subjekt opasnosti ili ugrožavanja (OD KOGA ili OD ČEGA se štiti objekt bezbednosti? Štiti se od onoga ko ugrožava njegovu bezbednost). Radi potpunijeg razumevanja relacija između ovih elemenata, nužno je odgovoriti i na sledeća pitanja: ZAŠTO i KAKO subjekt bezbednosti mora (treba?) da štiti objekta bezbednosti od organizovanog kriminala, ČIME (kakvim sredstvima), GDE (u prostornom smislu) i KADA (u vremenskom smislu) štiti objekt bezbednosti od organizovanih kriminalaca.

Odgovor na pomenuta pitanja najpre treba da bude sadržan u normativnoj i teorijskoj sferi subjekta bezbednosti, koja, u stvari, mora predstavljati obavezujući nalog i trajan zadatak celokupnim državnim i društvenim resursima za profesionalno praktično postupanje na zaštiti objekta bezbednosti od organizovanog kriminala. Definicija pojma organizovanog kriminala može se smatrati važan sadržaj (segment, deo) doktrinarno-teorijske sfere subjekta bezbednosti i putokaz za adekvatno protivkriminalno postupanje svih njegovih resursa.

Budući da se u prezentovanim definicijama organizovanog kriminala prenaglašava uloga subjekta opasnosti (obavezujući i varijabilni zahtevi ili nužni preduslovi za postojanje organizovanog kriminala), a neopravdano previđaju dva druga elementa pojma bezbednost (u stvari, nacionalne bezbednosti, jer organizovani kriminal predstavlja karakterističan ne-oružani oblik ugrožavanja bezbednosti države), definisanje pojma organizovanog kriminala ne može da bude održivo

---

* Docent Departmana za pravne nauke, Univerziteta u Novom Pazaru, e.saljic@uninp.edu.rs.

¹ U takozvanom «krovnom» dokumentu iz oblasti bezbednosti «Strategija nacionalne bezbednosti» najvećeg broja država u savremenom svetu, organizovani kriminal se registruje kao jedan od brojnih ili najopasnijih neoružanih oblika ugrožavanja nacionalne bezbednosti, a mnoge države su usvojile posebnu (resorsku) nacionalnu strategiju za borbu protiv organizovanog kriminala

(kvalitetno) ukoliko ne sadrži neophodne činjenice o objektu bezbednosti (vitalne državne vrednosti) i subjekta bezbednosti (država).

Ključne reči: bezbednost, organizovani kriminal, opasnost, država.

Normativno i teorijsko definisanje organizovanog kriminala

Objekt bezbednosti ima centralno mesto u okviru pojma bezbednost, jer označava nešto vredno (korisno) za subjekta bezbednosti, radi čega ga odsudno štiti (osigurava, obezbeđuje, čuva, brani) od svih onih koji ga ugrožavaju ili mogu ugroziti njegovu bezbednost. Za objekt bezbednosti u ustavu svake države upotrebljava se sintagmatski pojam vitalne državne vrednosti (teritorijalni integritet, suverenitet, nezavisnost, slobode, prava i obaveze čoveka i građanina i ustavno uređenje), a u okviru svake ponaosob, postoje brojne mikrovrednosti. Vitalne vrednosti izražavaju životne potrebe nacije ili države. Zato svaki oblik njihovog ugrožavanja, pogotovo uništenje, ugrožava biće države. Nosioci ugrožavanja njihove bezbednosti, među kojima naročitu prikrivenu agresivnost i bezobzirnost pokazuju organizovani kriminalni kolektiviteti, napadaju ih s ciljem da izazovu promene na njima u skladu sa svojim interesima, suprotnim interesima subjekta bezbednosti i, ukoliko subjekt bezbednosti (država) kalkuliše (koleba se ili je neoprezna, nesnalazljiva) u vezi sa njihovom odsudnom odbranom (primenjuje sve oblike prinude, uključujući i silu), rizikuje sopstvenu stabilnost, prosperitet ili održivi razvoj, čak i sopstveni opstanak.

Subjekt bezbednosti (država) svoje vitalne vrednosti pored ostalog, štiti usvajanjem pozitivnih zakonskih propisa čijom primenom sprečava i onemogućava nosioce ugrožavanja njihove bezbednosti. Prema onima koji su na bilo koji način ugrozili bezbednost neke vitalne vrednosti (izazvali štetne posledice) primenjuje zakon, odnosno sankcije. Kada je reč o kriminalu čiji nosioci ugrožavaju bezbednost vitalnih državnih vrednosti, treba imati u vidu da postoji tzv. klasični kriminal, koji je po pravilu uglavnom individualna pojava tj. delo pojedinaca sa kojima državni organi krivičnog gonjenja relativno lako izlaze na kraj, i organizovani kriminal, čiji je nosilac kriminalna organizacija (organizovan kriminalni kolektivitet). U drugom slučaju je reč o sučeljenosti (sukobu) dve organizacije – državne i kriminalne, čija moć je uglavnom asimetrična u korist državne. Međutim, kriminalna organizacija teži uspostavljanju odnosa simetrične moći, sa krajnjim ciljem da svoju moć izdigne iznad državne moći. U slučaju da subjekt bezbednosti, nezavisno od uzroka, nije u stanju da zaštiti neku svoju konkretnu vitalnu vrednost od svojevrsne agresije nosilaca organizovanog kriminala, time rizikuje urušavanje drugih svojih vitalnih vrednosti i urušavanje sistema političke vlasti, sa mogućnošću, da organizovani kriminal uspostavi «svoju državu».²

² Mijalkovski, Milan i Đorđević, Ivica.: *Rizik – specifičan oblik ugrožavanja bezbednosti*, Vojno delo, proleće, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Beograd, 2010.

U vezi sa subjektom opasnosti (organizovan kriminalni kolektivitet), kao preduslov za postojanje organizovanog kriminala, u teoriji, evidentne su sledeće konstatacije: «pod organizovanom kriminalnom grupom podrazumeva se grupa od tri ili više lica koja postoji određeno vreme i deluje sporazumno u cilju vršenja jednog ili više krivičnih dela», «da postoji više od dva lica (učinioca) koji protivzakonito deluju zajedno», «udruženo više lica koja sporazumno protivzakonito deluju radi sticanja imovinske koristi ili moći» itd. Međutim, u pravnom određenju organizovanog kriminala, iz neobjašnjivih razloga, previđa se, jedna, nesumnjivo veoma značajna činjenica: društveno-pravni status lica (članova) određenog organizovanog kriminalnog kolektiviteta (grupa, banda, organizacija, klan, mafija...). Veoma je važno da li su to privatna ili službena lica ili udružena privatna i službena lica?

Doduše, to se registruje kroz varijabilni kriterijum «da postoji uticaj organizovanih kriminalaca na izvršnu, sudsku ili zakonodavnu vlast...», što predstavlja tipično nesvesno (ili svesno?) povlađivanje organizovanim kriminalcima, jer uticaj na nešto ili na nekoga može da bude pozitivan ili negativan, a formulacija kroz ovaj varijabilni kriterijum ne ističe vrstu uticaja (može se shvatiti da konstruktivno utiču na vlast). A sasvim je nešto drugo kada je pojedinac ili više lica iz sistema političke vlasti član određenog organizovanog kriminalnog kolektiviteta - drukčije, jer time enormno narasta moć organizovanih kriminalaca.

Zato, u bezbednosnom smislu, u vezi sa registrovanjem zahteva (kriterijuma ili nužnih preduslova) za postojanje organizovanog kriminala personifikovanog u subjektu opasnosti (nosioci organizovanog kriminala), osim preciznog utvrđivanja najmanjeg broja lica (dva ili tri), uputno je uzeti u obzir njihov društveni status, cilj, organizovanost i strategiju.

Može se konstatovati da je osnovni cilj svakog organizovanog kriminalnog kolektiviteta u izvesnom smislu «neideološki», odnosno protivzakonito sticanje dobiti i (ili) moći, sticanje imovinske koristi i njenog uvećanja, s jedne strane, i pokušaj njenog legalizovanja, sa druge strane. Reč je o složenom neuobičajenom dugoročnom procesu koji obiluje račvanjem osnovnog cilja na etapne potciljeve, uz mogućnost da uspešno ostvarivanje nekog potcilja utiče na delimično ili potpuno redefinisane osnovnog cilja (na primer, da se transformiše u «ideološki»).

Pod organizovanošću članova organizovanog kriminalnog kolektiviteta treba podrazumevati postojanje formalno organizovanog i disciplinovanog kolektiviteta, čiji vođa je neprikosnoveni autoritet, a svaki član ima unapred određeni zadatak i ulogu. Delatnost kolektiviteta zasniva se na primeni određenih pravila unutrašnje kontrole i discipline članova. Vođa odnosno vođe može da neposredno učestvuje u protivzakonitim delatnostima (vršenje krivičnih dela), međutim, najčešće je odvojen od neposrednih inkriminiranih delatnosti. Uspostavljena je u funkcioniše hijerarhijska struktura i subordinacija između elemenata i članova kriminalnog kolektiviteta, koja je u stanju da se održi u slučaju da ma koji njegov član bude eliminisan (uhapšen, ubijen, dobrovoljno se preda vlastima itd.) Članovi

kolektiviteta su se obavezali na безусловnu poslušnost vođi i bespogovornu revnost u izvršavanju zadataka (vršenje krivičnih dela) radi postizanja krajnjeg cilja, kao i na čuvanju tajne u vezi sa bilo kojim aspektom kriminalnog kolektiviteta. Mogućan je i elastičniji model organizovanosti kriminalnog kolektiviteta u uslovima kada postoji precizna podela posla između strukturnih elemenata ili članova (na primer, jedan strukturni element proizvodi drogu, drugi je prebacuje na odredištu – tržištu, treći je rastura, četvrti «pere» zarađenu dobit itd). Naravno, reč je o elastičnosti u smislu autonomnosti vođe jednog strukturnog elementa da odlučuje o njegovom funkcionisanju, koje karakteriše stroga subordinacija, kao i njegovog odnosa prema vrhovnom vođi organizovanog kriminalnog kolektiviteta.³

Strategiju organizovanih kriminalnih kolektiviteta prvenstveno karakteriše tajnost (konspirativnost), protivpravnost, imunitetnost (koruptivnost), kontinualnost, prostornost (teritorijalnost), monopolističnost, neideološkiost, nasilnost i efektivnost.

Članovi određenog organizovanog kriminalnog kolektiviteta rukovođeni saznanjem da svesno i voljno krše zakone države radi sticanja imovinske koristi i/ili moći, odnosno vrše krivična dela (ugrožavaju bezbednost vitalnih državnih vrednosti) za koja su predviđene oštre kazne, nastoje da svoje delovanje čuvaju u najvećoj tajnosti, jer se na taj način štite se od mogućih sankcija države.

Istovremeno, prisutna su im pravila (interna disciplina) funkcionisanja sopstvenog kolektiviteta odnosno rigorozne kazne (ubistvo, otmica članova porodice itd) za njihovo nehatno i, naročito, svesno kršenje (izdaja – operativna, sudska ili kriminalna). Zato konspirativnost predstavlja važno obeležje strategije svakog organizovanog kriminalnog kolektiviteta.

Celokupno delovanje članova organizovanih kriminalnih kolektiviteta predstavlja vršenje teških krivičnih dela (čine ih sa umišljajem) radi sticanja imovinske koristi, odnosno, reč je o krivičnim delima koja uzrokuju teže posledice po šticeu vrednost države, zbog koje zakon za takvo delo propisuje težu kaznu. Krivično delo je ono delo koje je zakonom predviđeno kao krivično delo, koje je protivpravno i koje je skrivljeno.

To znači da opšti pojam krivičnog dela obuhvata četiri konstitutivna elementa: delo, predviđenost u zakonu, protivpravnost i krivica. Članovi određenog organizovanog kriminalnog kolektiviteta kao izvršiooci delatnosti krše norme i zabrane utvrđene unutrašnjim i međunarodnim pravom.

Oni postupaju (deluju) protivno društvenog života. Početak protivpravosti kriminalne strategije predstavlja trenutak kada se više od dva lica udruže radi vršenja krivičnih dela radi sticanja imovinske koristi i traje do trenutka njihovog onemogućavanja preventivno-reaktivnim merama subjekta bezbednosti.

Pod imunitetnošću strategije organizovanih kriminalaca treba podrazumevati njihovu osnovnu pretpostavku o održavanju i osnaživanju sopstvenih delatnosti u smislu onemogućavanja primene unutrašnjeg prava, a to

---

³ Masleša, R.: *Savremeni oblici organizovanog kriminala i sigurnost policije*, Ugrožavanje bezbednosti pripadnika policije (zbornik radova), Policijska akademija, Beograd, 2003.

znači nužna infiltracija u sistemu političke vlasti, odnosno korumpiranje pojedinaca ili grupa iz zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. U vezi sa imunitetnošću njihove strategije, u opticaju su pravne i teorijske kvalifikacije poput: «da postoji uticaj organizacije ili njenog dela na političku vlast, medije, izvršnu ili sudsku vlast ili na druge društvene i ekonomske činioce», «pokušavaju da ostvare uticaj na vladu, političare i tržište koristeći korupciju i legitimna sredstva», «ostvaruju kontakte sa policijom, pravosuđem i izvršnom vlasti, zasnovani na njihovom korumpiranju, zahvaljujući kojima se pripadnicima kriminalnih organizacija obezbeđuje faktički imunitet od krivičnog gonjenja», «pokušava se sa korumpiranjem policije, tužilaca, sudija, poslanika, zatvorskog osoblja i službenika zaduženih za nadzor nad uslovno otpuštenim licima», «vrše uticaj na političare, medije, javnu upravu, pravosuđe i privredu» itd.⁴

Evidentno je da imunitetnost predstavlja najznačajnije obeležje strategije organizovanih kriminalaca, jer nijedan subjekt bezbednosti (država) nije toliko nesposobna da nije u stanju da izađe na kraj sa organizovanim kriminalom čiji nosioci su van sistema političke vlasti. To znači da ukoliko su državni organi krivičnog gonjenja efikasni, minimalne su mogućnosti organizovanih kriminalaca da otpočnu i razvijaju svoje protivzakonite delatnosti. Nasuprot tome, svaka vrsta infiltracije organizovanih kriminalaca u sistemu političke vlasti predstavlja veoma važan preduslov za uspešnost njihove strategije.

Iskustva iz prakse ukazuju na to da je nezamislivo dugoročno ispoljavanje i zamah organizovanih kriminalnih delatnosti na određenom prostoru ukoliko u njemu ne učestvuju službena lica određene države. Zato ovo obeležje njihove strategije može se označiti i kao koruptivno obeležje.

Raspoloživa saznanja ukazuju da se neke osobe tek po izuzetku udružuju u kriminalni kolektivitet da bi izvršili samo jedno krivično delo, već konstituišu organizovani kriminalni kolektivitet s ciljem da protivpravno deluju duže vreme ili u neograničenom vremenskom periodu. Sledstveno tome, njihovoj strategiji je svojstveno kontinualno (sistematsko) vršenje krivičnih dela radi sticanja imovinske koristi i moći.

Članovi i strukturni elementi određenog organizovanog kriminalnog kolektiviteta stalno su ili povremeno razmešteni na određenom prostoru, koji može obuhvatati deo teritorije ili akvatorije jedne države, celokupnu teritoriju određene države, delove teritorija dveju i više država ili celokupnu teritoriju više država. Razmešteni su i međusobno povezani i mobilni u smislu da na dotičnom prostoru najuspešnije ostvaruju protivpravne delatnosti i stiču najveći mogući profit. Prostorno obeležje strategije organizovanih kriminalaca označava planiranje i vršenje krivičnih dela u međunarodnim razmerama, odnosno nesumnjivo je uticalo na registrovanje termina poput transnacionalni, internacionalni i međunarodni organizovani kriminal.

---

⁴ Mijalkovski, Milan i Đorđević, Ivica.: *Rizik – specifičan oblik ugrožavanja bezbednosti*, Vojno delo, proleće, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Beograd, 2010.str.98.

Monopolističnost strategije organizovanih kriminalaca podrazumeva njihovu angažovanost na uspostavljanju i održavanju apsolutne kontrole nad oblikom protivzakonite delatnosti na određenom geografskom prostoru kojom obezbeđuju profit, a specijalizovanost obuhvata njihovu angažovanost u smislu vrhunske oposobljenosti za realizaciju jednog ili više oblika organizovanog kriminala.

Neideologijnost kao obeležje strategije organizovanih kriminalaca treba posmatrati sa izvesnom rezervom. Može se osnovano konstatovati da je nosiocima organizovanog kriminala ključno «vanpolitičko opredeljenje» - profit - i zato nemaju čvrsta politička opredeljenja niti ideološku lojalnost prema nekom političkom subjektu ili sistemu.

Međutim, važno je imati u vidu to da je po meri narastanja finasijske moći određenog organizovanog kriminalnog kolektiviteta, moguće i iskrsavanje političkih ambicija, za čije ostvarivanje neće prezati od makijavelijevog načela «za ostvarivanje cilja, ne biraju se sredstva». Iako korumpiranje pojedinaca iz sistema političke vlasti predstavlja najizraženiji (težišni) i najprofitabilniji način za ostvarivanje političkih ciljeva organizovanih kriminalaca (teže da uspostave kameleonsku kriminalnu «paralelnu» vlast), pojedini slučajevi iz prakse upozoravaju da oni svoje političke ambicije pokušavaju ostvariti i primenom pojedinih nasilnih oblika delovanja, među kojima je karakterističan teroristički.⁵

Nasilnost strategije organizovanih kriminalaca obuhvata vršenje delatnosti koje znače primenu nasilja ili zastrašivanja ili postojanje spremnosti za njihovu primenu protiv osoba koje na bilo koji način predstavljaju smetnja ostvarivanju krajnjeg cilja - sticanje imovinske koristi i moći. Oni upotrebljavaju agresiju ili prete da će upotrebom nasilja kao sredstva za postizanje ciljeva, prvenstveno protiv privatnih lica, ali i pojedinim službenim licima (iz sistema političke vlasti). To uglavnom čine da bi održali monopol u oblasti društvenog života koju kontrolišu, radi preotimanja poslova od suparničkog klana, proširivanja poslova, kao i radi održavanja discipline unutar sopstvenog kolektiviteta.

Kompleks skromono razmotrenih obeležja strategije organizovanih kriminalaca, može se sintetizovati u jednom - efektivnom obeležju, koje u najsazetijem smislu označava postignute rezultate u određenom vremenskom periodu, a to su profit i/ili moć. S tim u vezi, veoma je važno imati u vidu relaciju: rezultati nosilaca organizovanog kriminala - nacionalna bezbednost, odnosno bezbednost države na čiju štetu ostvareni rezultati. Eventualni ishod da su maksimalni rezultati organizovanih kriminalaca podrazumeva neadekvatnu nacionalnu bezbednost države koju napadaju.

Ukoliko se takvo nepovoljno stanje održava u dužem vremenskom periodu, izgledna je mogućnost da organizovani kriminal nadjača državu ili bude uzrok destabilizacije pojedinih ili svih oblasti društvenog života.

Na osnovu razmotrenih činjenica, bezbednosna definicija organizovanog kriminala glasila bi ovako:

---

⁵Simeunović, Dragan.: *Terorizam*, Univerzitet u Beogradu –Pravni fakultet, Beograd, 2009, str.96.

Organizovani kriminal je tajna, protivzakonita i amoralna delatnost više od dva lica koja u dužem vremenskom periodu na određenoj teritoriji voljno i sporazumno (organizovano) sistematski vrše krivična dela koja obuhvataju i korumpiranje pojedinaca iz sistema političke vlasti i drugih društvenih struktura i upotreba ili pretnja upotrebom nasilja protiv lica koja ih sprečavaju da steknu imovinsku korist i/ili moć, i time neposredno i posredno ugrožavaju bezbednost vitalnih vrednosti određene države odnosno njenu nacionalnu bezbednost.⁶

Bez pretenzije da je definicija optimalna, ona obuhvata ključne komponente pojma bezbednosti, a težišno njen treći element – nosioca ugrožavanja bezbednosti (ko, zašto i kako napada objekt bezbednosti). Naravno, definisanje pojma «organizovani kriminal» u bezbednosnom smislu moguće je i na razne druge načine, sažetije ili opširnije.

Na primer, njegova najsažetija definicija mogla bi da glasi: «organizovani kriminal je ne-oružani oblik ugrožavanja bezbednosti države».

Međutim, ovakva definicija nužno zahteva operacionalizaciju, odnosno da se objasni svaki njen deo, to jest posebno definisanje sintagmatskih pojmova: »organizovani kriminal kao bezbednosni izazov«, «organizovani kriminal kao bezbednosna pretnja» i «organizovani kriminal kao bezbednosni rizik».za nacionalnu bezbednost.

Pregledom nekih registrovanih oblika organizovanog kriminala u Srbiji, s jedne strane, i nekih protivkriminalnih mera određenih subjekata i snaga države i društva, sa druge strane, moguće je realistično sagledati koliku i kakvu vrstu opasnosti predstavlja organizovani kriminal po održiv razvoj i bezbednost Republike Srbije.

Bezbednosni pristup u definisanju organizovanog kriminala

Republika Srbija, kao i najveći broj država savremenog sveta, suočena je sa brojnim i raznovrsnim izazovima, rizima i pretnjama sopstvenoj bezbednosti. Svaki oblik ugrožavanja njene bezbednosti ima nosioca (subjekta) čiji društveno-pravni status je nesuveren, transnacionalni ili suveren. On, u skladu sa svojim projektovanim agresorskim ciljevima napada vitalne vrednosti Srbije radi njihovog omalovažavanja, urušavanja, prevrednovanja i/ili uništenja. U stvari, preduzima ugrožavajuće delatnosti radi izazivanja promena na vitalnim vrednostima naše zemlje suprotnih (štetnih) njenom održivom razvoju. Različite su njegove mogućnosti u pogledu ugrožavanju nacionalne bezbednosti Srbije. U tom smislu, posebno treba imati u vidu da najveću ugrožavajuću moć imaju akteri (građani) kojima je država (Srbija) poverila zadatak da brane i osnažuju njene vitalne vrednosti i interese, a oni ih radi zadovoljenje svoje pohlepe na podmukao i bezobziran način napadaju i urušavaju. To su nečasne (amoralne) osobe – pojedinci (službena lica) iz državnih i društvenih struktura koje najčešće u dosluhu sa

---

⁶ Simović – Hiber, I.: *Pravni okvir fenomena organizovanog kriminala*, Zbornik radova, Fakultet bezbednosti, Beograd, 2007, str.27.

privatnim licima preduzimaju protivzakonite delatnosti radi sticanja materijalne koristi i/ili moći.

Na taj način sprovode specifičnu agresiju kojom drastično ugrožavaju ljudska prava i slobode svih građana Srbije. Radi se o zločinačkom udruživanju osoba (više od dve odnosno najmanje tri), koje se terminološki označavaju kao organizovani. Najviši autoriteti Srbije su u 2008. i u 2009. godini saopštili javnosti mnoge činjenice u vezi sa organizovanim kriminalom na osnovu kojih je moguće prilično pouzdano zaključiti kakva je ugroženost bezbednosti države od ove opasnosti. Sistematsko iznošenje ocena o ovoj specifičnoj agresiji, pri čemu ocene novijeg datuma su uznemiravajuće od prethodnih, navodi na zaključak da - ili se pojačava ugroženost bezbednosti Srbije organizovanim kriminalom ili nadležni državni organi dinamiziraju i jačaju odbranu i pokušavaju da optimalno pokrenu sve raspoložive resurse za odbranu nacionalne bezbednosti od ove agresije.⁷

Ocene predsednika Srbije Borisa Tadića u vezi sa organizovanim kriminalom saopštenih javnosti alarmantno ukazuju na obim i karakter ugroženosti bezbednosti svih sfera naše države i društva od ove podmukle i veoma destruktivne agresije. To potvrđuju inserti iz tih ocena, poput «... *korupcija jepostala u Srbiji način života...*» («Politika», Beograd, 7. 9. 2008), «*Srbija nema budućnost ako se ne raskine sprega kriminala, privrede, pravosuđa i politike*» («Politika», Beograd, 4.3.2009), «*Sve stranke su korumpirane*» (Glas Javnosti», Beograd, 31.5.2009).

Izjave ministra unutrašnjih poslova Srbije Ivice Dačića u vezi sa ovom opasnošću bile su konkretnije: «... Jasno je da nema nekih oblika kriminala ukoliko u to nisu uključeni predstavnici moći, vlasti, policija, sudova, carine, tužioca...» («Politika», Beograd, 27.1.2009) i «U Srbiji trenutno deluje između 35 i 40 organizovanih kriminalnih grupa.⁸ Neke od tih grupa organizovanog kriminala su u fazi nestajanja i hapšenja, a neke nastaju i policija veoma ozbiljno radi na njihovom uništavanju» («Politika», Beograd, 3.5.2009).

Telesković Duško i Vukosavljević Danijela, u članku pod naslovom «*Češljanje srpskog podzemlja*», objavljenog u «Politici», 15. 2. 2009. godine, pored ostalog, kazali su: «*Prema podacima iz nedavno završene «Bele knjige o organizovanom kriminalu» koju je MUP Srbije izradio, u Srbiji deluje oko 200 kriminalnih grupa u koje je uključeno više od hiljadu kriminalaca... U bekstvu su odnosno traga se za 12 lica na Interpolove liste nalaze se...*», a Čarnić Dorotea, u članku podnaslovom «*Osuđeno pedesetak mafijaških organizacija*», objavljenog u «Politici», 15. 2. 2009. godine, kaže: «*Od osnivanja Posebnog odeljenja Okružnog suda, poznatijeg kao Specijalni sud, doneto je ukupno 50 presuda protiv različitih organizovanih*

⁷ Mijalkovski, Milan.: *Terorizam i organizovani kriminal*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti, Beograd, 2010. 48

⁸ U Srbiji deluje 36 organizovanih kriminalnih grupa sa oko 350 članova i još 360 bezbednosno interesantnih lica. Najveći broj ovih grupa u Srbiji trguje drogom, a većina njih bavi se i ubistvima, ucenama, otmicama i iznudama. Prisutno je i krijumčarenje ljudi, vatrenog oružja i municije, organizovana krađa i preprodaja krađenih automobila i falsifikovanje novca i hartije od vrednosti», navodi se u podacima MUP-a Srbije, saopštenih javnosti a prenela «Politika», Beograd, 5.4.2009.

kriminalnih grupa. U fazi suđenja trenutno je 61 predmet,⁹ a vodi se više desetina istraga».

Prema početnoj proceni, članovi navedenih «mafija» su oštetili budžet Srbije za oko 160 miliona evra.

I mnogi drugi publikovani podaci ukazuju na veliku ugroženost bezbednosti naše zemlje organizovanim kriminalom. Prema zvaničnim podacima «*u Srbiji ima oko 150 000 zavisnika od opojnih supstanci*» («Politika», 21. 1. 2008), a procene međunarodnih policijskih stručnjaka su da «*preko teritorije Srbije u države Zapadne Evrope godišnje se prokrijumčari više od deset tona heroina*» («Glas Javnosti», 12.8.2008); «*Procenjuje se da se u Srbiji za drogu dnevno troši pola miliona evra, mesečno 15 miliona, a godišnje 180 miliona evra*» («Politika», 26.5.2009); «*U 2008. godini podnete su 32 krivične prijave protiv 81 osobe zbog trgovine ljudima, a od 1. januara do kraja aprila 2009. godine protiv 31 osobe je podneta krivična prijava zbog krijumčarenje ljudi i 15 krivičnih prijava protiv 23 osobe zbog trgovine ljudima*», navedeno je u podacima MUP-a Srbije, a prenela «Politika», 10.5.2009. godine.

Navedeni podaci koliko god da urgentno ukazuju na zastrašujuće razmere štetnih posledica ove specifične agresije po održiv razvoj Srbije, iz neobjašnjivih razloga, u priličnoj previđaju njen najznačajniji aspekt koji je registrovan početkom 18. veka,¹⁰ inače, i danas, evidentan. Radi se o proverenoj činjenici da organizovani kriminalci (privatna lica) u bilo kojoj državi mogu ugroziti njenu bezbednost u najvećoj mogućoj meri samo u slučaju ukoliko imaju podršku ili saučesništvo službenih lica (pojedinci koji rukovođeni svojom pohlepom zloupotrebljavaju povereni zadatak da štite državu).¹¹

Neopreznost ili odbijanje političke elite da istakne i saopšti javnosti ovaj ključni aspekt organizovanog kriminala, prvenstveno ima za posledicu da u priličnoj meri ohrabruje pojedina službena lica da samostalno ili udruženi sa drugim takvim službenim ili privatnim licima, odlučuju se provere efikasnost svoje pohlepe. Imajući u vidu napred navedene činjenice o organizovanom kriminalu u našoj zemlji, ugroženost njene bezbednosti njime, bila bi istinski ocenjena, da je na primer, precizno razgraničeno koliko je od ukupnog broja (36) organizovanih kriminalnih grupa u Srbiji sistemskih (njihovi članovi su službena lica), mešovitih

⁹ Broj predmeta ne predstavlja broj tzv. mafija (organizovanih kriminalnih kolektiviteta), jer se u okviru jednog slučaja, postupci često razdvajaju. U toku su bili sudski postupci protiv «**stečajnemafile**» otkrivena u aprilu 2006. godine, u oktobru te godine podignuta je optužnica protiv osam lica (dva službena i šest privatnih) a suđenje je počelo 22. januara 2007. godine; «**drumske mafije**» protiv 53 službenih lica; «**carinske mafije**» u kojoj je ukupno optuženo 38 osoba; «**naftne mafije**», u kojoj je optužena 21 osoba; «**duvanske mafije**» u kojoj je optuženo 15 osoba; «**profetne mafije**» u kojoj je optuženo 89 osoba itd.

¹⁰ Pojam «organizovani kriminal» prvi put je upotrebljen početkom 18. veka za označavanje protivzakonitih delatnosti jedne kriminalne bande u Engleskoj predvođenom Jonathan Wild-om, koji je imao zaštitu tadašnjeg engleskog kralja George-a. Krađe koje su vršili pripadnici te bande bitno su bile drugačije od krađa drugih bandi, jer ukradene stvari, vođa (Jonathan) ih je «pronalazio» i vraćao vlasnicima uz pozamašnu novčanu nagradu. Ukoliko je vlasnik ukradenih stvari odbio da ih povрати, vođa bande prodavao ih je preko svoje mreže u Engleskoj, Francuskoj, Holandiji i Belgiji. Vođa te bande je posle smrti engleskog kralja optužen i obešen 24. maja 1725 godine (Shmalleger, F.: Criminology Today, EnglewoodCliffs, London, 1996, p. 348).

¹¹ Mijalkovski, Milan.: *Terorizam i organizovani kriminal*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti, Beograd, 2010. 48

(njihovi članovi su službena i privatna lica) i vansistemskih (njihovi članovi su privatna lica). Zatim, bilo bi dobro da je javnosti saopšteno koliko je od ukupnog broja registrovanih kriminalaca (350) službenih lica,¹² u kojim državnim organima se nalaze i koliko dugo se preduzimaju mere na njihovom onemogućavanju. To zato, što bilo kakvo kalkulisanje u vezi sa ovom komponentom organizovanog kriminala, snažno ograničava efikasnost odbrane države od ove opasnosti.

Naime, vremensko trajanje zločinačkog delovanja vansistemskih organizovanih kriminalnih kolektiviteta isključivo zavisi od nivoa sposobnosti vlasti da ga otkriju, a potom ga mogu onemogućiti u realnom vremenskom roku. Nasuprot tome, svaki način saučesništva ili učešće službenih lica u činjenju krivičnih dela organizovanog kriminala otvara neslućene mogućnosti privatnim organizovanim kriminalcima da optimalno uspešno i «beskonačno» dugo napadaju i urušavaju vitalne vrednosti interese Srbije.

Pregledom preduzetih mera protiv organizovanih kriminalaca od strane nadležnih organa i institucija Srbije, u prvom tromesečju 2009. godine,¹³ moguće je ustanoviti složenost i dinamiku odbrane od ove opasnosti.

U tom periodu, preduzete su mere protiv ukupno 276 osoba koje su pripadale (bili članovi) 22 organizovanih kriminalnih kolektiviteta (Tabela 1).

Najveći broj od njih je sprečen da nastave da vrše krivičnih dela tako što su lišeni slobode, za nekima je nastavljena policijska potraga, prema trećima je proširena istraga ili podignuta optužnica a nekima su izrečene sudske kazne. Sve to ukazuje da vrste preduzetih mera predstavljaju različite faze odbrane Srbije od agresije organizovanih kriminalaca koje usklađeno funkcionišu.

---

¹²«Službenim licem smatra se: (1) lice koje u državnom organu vrši službene dužnosti; (2) izabrano, imenovano ili postavljeno lice u državnom organu, organu lokalne samouprave ili lice koje stalno ili povremeno vrši službene funkcije u tim organima; (3) lice u ustanovi, preduzeću ili drugom subjektu, kojem je povereno vršenje javnih ovlašćenja, koje odlučuje o pravima, obavezama ili interesima fizičkih ili pravnih lica ili o javnom interesu; (4) službenim licem smatra se i lice kojem je faktički povereno vršenje pojedinih službenih dužnosti ili poslova i (5) vojno lice» (Stojanović, Z.: Komentar Krivičnog zakonika, drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Službeni glasnik Republike Srbije, Beograd, 2007, str. 306).

¹³ Sintetizovani podaci koji se prezentuju u vezi sa odbranom Srbije od delatnosti organizovanih kriminalaca, nastali su analizom tekstova objavljenih u beogradskim dnevnim listovima «Politika» i «Glas javnosti». Imajući u vidu da mediji objavljuju samo deo tekstova o nekoj problematici, koji ne predstavljaju tajnu, za pretpostaviti je da su razmere i intenzitet borbe protiv organizovanih kriminalaca mnogo izraženiji i veći.

Tabela 1

Redni broj	Vrsta odbrambene mere od delatnosti organizovanih kriminala	Broj organizovanih kriminalnih kolektiviteta
1.	Hapšenje i pokretanje istrage	15
2.	Proširenje istrage	1
3.	Podizanje optužnice	3
4.	Suđenje	1
5.	Izricanje sudske kazne	2
		22

Izvor: autori

Društveni status članova pomenutih organizovanih kriminalnih kolektiviteta, potvrđuje opštepoznatu činjenicu da je organizovani kriminal protiv jedne države najopasniji u slučaju kada su njegovi nosioci službena lica. Prema tom kriterijumu, raspoloživi podaci ukazuju da službena lica čine skoro jednu četvrtinu (73) od ukupnog broja obuhvaćenih organizovanih kriminalaca (276) i više od jedne trećine od ukupnog broja organizovanih kriminalnih kolektiviteta (9) u Srbiji u navedenom periodu (Slika 1). Imajući pak u vidu da je broj članova u mešovitim kriminalnim kolektivitetima (145) veći od broja članova u vansistemskim (131), posebno ogromne mogućnosti službenih lica u pogledu urušavanja vitalnih vrednosti Srbije, stepen opasnosti po nacionalnu bezbednost naše zemlje, s jedne strane, i dometi njene odbrane od ove agresije, sa druge strane, situacija postaje mnogo jasnija.

Zločinačko udruživanje osoba uvek nastaje radi sticanja dobiti ili moće primenom jedne osnovne delatnosti koju krivično zakonodavstvo sankcioniše kao krivično delo.

Analiza tog obeležja organizovanih kriminalnih kolektiviteta u Srbiji u navedena tri meseca ukazuje da preovladavaju oni čije su osnovne protivzakonite delatnosti zloupotreba službenog položaja i davanje i primanje mita i narkokriminal

(Shema 1)

Izvor: autor

Službena i privatna lica zločinačkim udruživanjem činili su uglavnom krivična dela zloupotreba službenog položaja radi pribavljanja imovinske koristi, davanje i primanje mita, krijumčarenje akciznih roba i falsifikovanje isprava. Štetu koju su naneli budžetu Srbije teško je realno proceniti, kao i načine ugrožavanja prava i slobode građana Srbije. Prezentovanje osnovnih činjenica s tim u vezi omogućavaju da se izvede spektar zaključaka.

Služba za borbu protiv organizovanog kriminala MUP-a Srbije (11.2.2009) uhapsila je u Beogradu, Valjevu i Ljuboviji osam osoba, zbog osnovane sumnje da su od septembra 2006. do maja 2007. godine formirale zločinačko udruženje i počinile više krivičnih dela zloupotrebe službenog položaja, davanje i primanje mita, čime su oštetile budžet Srbije i sebi pribavili imovinsku protivpravnu korist od 25 milion dinara. Krivična dela su počinili dok su bili službenici Ministarstva trgovine, turizma i usluga i direktori državnih preduzeća.

U akcijama MUP-a Srbije, Specijalnog tužilaštva, Vojne policije i Vojnobezbednosne agencije Ministarstva odbrane Srbije (11.2.2009) uhapšeno je 16 osoba, od kojih je sedam iz Ministarstva odbrane. Oni su osumnjičeni za davanje i primanje mita, zloupotrebe službenog položaja i prevare pri rešavanju stanbenih potreba pripadnika Vojske Srbije. Prema prvim procenama nadležnih, ova organizovana kriminalna grupa je nezakonito zaradila više od 45 miliona dinara, a na nelegalan način stanova je dobilo više od 15 osoba. U nastavku akcije suzbijanja korupcije u državnim organima (31.3.2009) uhapšeno je još šest članova ove organizovane kriminalne grupe (tri pripadnika Ministarstva odbrane i tri vojna penzionera).

Pred Specijalnim sudom u Beogradu (3.3.2009) na ukupno 52 godine zatvora osuđeno je 25 članova organizovane kriminalne grupe poznata kao «saobraćajna mafija». Osuđeni su za krivično delo zločinačko uruživanje, produženu prevaru, falsifikovanje isprava, primanja i davanja mita. Članovi grupe (saobraćajni policajci, advokati i veštaci) su sačinjavali falsifikovane zapisnike o saobraćajnoj nesreći, a zatim prevarom naplaćivali štetu od osiguravajućih društava koja su oštetila za 17 miliona dinara.

Pripadnici Sektora za unutrašnje kontrole MUP-a Srbije (5.3.2009) uhapsili su trojicu pripadnika Policijske ispostave Detelinara iz Novog Sada, zbog sumnje da su primili mito i tri građanina, zbog sumnje da su izvršili krivično delo davanja mita. Osumnjičeni pripadnici policije su falsifikovali sve provere koje su neophodne za izdavanje dozvole za nošenje oružja i za to uzimali novac.

U akciji MUP-a Srbije u Kraljevu, Raškoj i Novom Pazaru (9.3.2009) uhapšeno je 35 osoba, od kojih 18 policijskih službenika, zbog osnovane sumnje da su izvršili krivična dela krijumčarenja, davanja i primanja mita i krivičnih dela iz Zakona o oružju i municiji. Osumnjičeni su u dužem vremenskom periodu krijumčarili različite proizvode domaćeg i stranog porekla: nafta i naftni derivati, robe životinjskog porekla, alkoholnih i bezalkoholnih pića i drugih akciznih proizvoda.

Krijumčari su policijskim službenicima davali poklone i unapred ugovoreni novčani iznos. Protiv svih 35 osumnjičenih podnete su krivične prijave.

Specijalno tužilaštvo za organizovani kriminal podnelo je (16.3.2009) Specijalnom sudu u Beogradu Zahtev za proširenje istrage protiv organizovane kriminalne grupe na čijem je čelu, uhapšeni gradonačelnik Zrenjanina. Tog dana privedene su četiri osobe iz gradske uprave Zrenjanina. Članovi ove grupe (19 osoba) poznata kao «građevinska mafija» otkriveni su i lišeni slobode 1. oktobra 2008. godine zbog osnovane sumnje za krivična dela s teškim kvalifikacijama, kao što su zločinačko udruživanje. Oni su sebi i investitorima pribavili imovinsku korist od 1,3 miliona evra nezakonitim izdavanjem opštinskog građevinskog zemljišta na 99 godina po cenama nižim od stvarnih troškova zakupa.

Policija u Kruševcu je (31.3.2009) uhapsila tri osobe zbog zloupotrebe službenog položaja, davanja i primanje mita. Osumnjičene osobe su prilikom prodaje imovine dva preduzeća iz Varvarina i Kruševca u stečaju svesno umanjili cenu na osnovu prethodno postignutog dogovora. Glavna osumnjičena osoba (poverenik za stečajne Agencije za privatizaciju) zahtevala je i dobila 8.000 evra od dvojice osumnjičenih. Inače, ona je u prethodnom periodu obavila poslove stečajnog upravnika u više od 70 firmi u Srbiji.

U policijskoj akciji u Požarevcu (3.3.2009) privedeno je 19 osoba, od kojih je 16 zadržano u pritvoru, zbog osnovane sumnje da su se bavili preprodajom narkotika (za vreme akcije zaplenjeno je pet kilograma marihuane, 60 grama heroina i dve kućne laboratorije za uzgajanje marihuane). Jedan član grupe bio je policajac iz Policijske uprave Kostolac.

Zajedničkom akcijom policija Beograda, Smedereva i Pančeva (25.3.2009) uhapšene su četiri osobe zbog sumnje da su dilovala drogu (zaplenjeno je 1,9 kilograma supstance koja se koristi za proizvodnju sintetičkih droga). Jedna od uhapšenih je policajac iz Policijske uprave Pančevo.

Narkokriminal je karakteristična osnovna delatnost organizovanim kriminalnim kolektivitetima u Srbiji. Njihovi članovi, osim u dva slučaja prezentovana u prethodnom tekstu, bili su privatna lica.

Okružno javno tužilaštvo u Kruševcu (26.1.2009) podiglo je optužnicu protiv organizovane kriminalne grupe od 20 osoba osumnjičenih za nezakonitu proizvodnju, držanje i prodaju opojnih droga. Oni su od jula 2007. pa do 20. oktobra 2008. udruženi za vršenje krivičnih dela, na prostoru Beograda, Kruševca i Batočine neovlašćeno nabavljali i rasturali opojne droge heroin (13, 4 kilograma) i kokain.

Specijalno tužilaštvo za suzbijanje organizovanog kriminala u Beogradu podiglo je optužnicu (6.2.2009) protiv sedam osoba zbog osnovane sumnje da su kao članovi organizovane kriminalne grupe u periodu od januara do jula 2008. godine bavila preprodajom heroina na teritoriji Crne Gore, Srbije i Bosne i Hercegovine (prodali su najmanje 100 kilograma heroina koji su nabavljali na Kosovu i Metohiji i u Makedoniji). U akciji policije 12. februara 2008. godine od njih

je oduzeto dva kilograma heroina, a 31. jula te godine oduzeto je oko tri kilograma heroina.

Specijalni sud u Beogradu (5.3.2009) osudio je na dugogodišnje kazne zatvora tročlanu kriminalnu grupu zbog neovlašćene proizvodnje sintetičke droge amfetamin, nabavke heroina radi dalje prodaje i nedozvoljenog držanja oružja i municije. Jedan član grupe bio je bugarski državljanin.

Beogradska policija je (7.3.2009) uhapsila tri osobe i uz krivične prijave, predala dežurnom istražnom sudiji Okružnog suda u Beogradu, zbog sumnje da su proizvodile i prodavale drogu i zaplenila više od 10 kilograma heroina. Vođa grupe je nabavljao veće količine heroina iz Bugarske, a zatim prodavao na beogradskom tržištu.

Zajedničkom akcijom policija u Novom Sadu, Nišu, Sremskoj Mitrovici i Beogradu (16.3.2009) uhapšeno je osam osoba (jedna je državljanin Crne Gore) osumnjičenih za prodaju droge skank. One su tokom 2008. i 2009. godine organizovale krijumčarenje skanka iz Albanije u Crnu Goru i prodavale na tržištu u Srbiji. Prilikom hapšenje zaplenjeno je 5,5 kilograma skanka.

Krivična dela zloupotreba službenog položaja, falsifikovanja isprava i pranje novca predstavljala je osnovna delatnost u dva slučaja, kao i krijumčarenje akciznih roba, a po jedan slučaj odnosio se na trgovine ljudima, falsifikovanje novca, utaja poreza i razbojništva, iznuda i krađa automobila.

U sinhronizovanoj akciji MUP-a Srbije i Poreske policije (16.3.2009) uhapšeno je 11 osoba sa područja Beograda i Novog Sada koje su osumnjičene da su zloupotrebom službenog položaja falsifikovale službene isprave i prale novac, dok se za osam osoba intenzivno traga.

Osumnjičeni su u nekoliko navrata tokom 2007. i 2008. godine sa računa nekih preduzeća koja se bave trgovinom, transportom i pružanjem usluga, podigli gotov novac (121 milion dinara), a po prethodno postignutom dogovoru sa vlasnicima drugih preduzeća, lažno prikazujući promet u iznosu od 209 miliona dinara. Na taj način pribavili su sebi korist i oštetili budžet Srbije za 1,5 miliona evra.

Služba za borbu protiv organizovanog kriminala MUP-a Srbije je u saradnji sa Poreskom policijom (26.3.2009) uhapsila devet članova organizovane kriminalne grupe osumnjičene za pranje novca, zloupotrebe službenog položaja i falsifikovanje isprava, a za četiri člana ove grupe policija intenzivno traga. Osumnjičeni su od 2007. do marta 2009. godine otvarale preduzeća i obavljali fiktivan promet, u cilju povraćaja poreza na dodatnu vrednost u iznosu od 72.602.792 dinara. Ovakvim protivzakonitim delovanjem su oštetili budžet Srbije i nezakonito zaradili 232.217.280 dinara ili 2,5 miliona evra,

Policija u Smederevu je (29.1.2009) uhapsila dve osobe i podnela krivične prijave protiv osam osoba, zbog sumnje da su preko krijumčarskog kanala nabavljali i prodavali meso poreklom iz Brazila i Kanade i time oštetili budžet Srbije za 23,6 miliona dinara. Osumnjičeni su izvršili krivična dela krijumčarenje,

zloupotreba službenog položaja, poreska utaja i stavljanje u promet škodljivih proizvoda.

U zajedničkoj akciji srpskih i mađarskih carinskih službi pod nazivom «Operacija pamuk» (10.2.2009) zaustavljeno je krijumčarenje kineskog tekstila iz Mađarske u Srbiju. Operacija je pokrenuta 2008. godine i ustanovljeno da su članovi ove organizovane kriminalne grupe oštetili budžet Srbije za 700.000 evra. U krijumčarenju tekstila učestvovalo je devet privatnih firmi iz Srbije i tri mađarske. Podnete su krivične prijave protiv devet osoba.

U Okružnom sudu u Beogradu (16.2.2009) počelo je suđenje petorici članova organizovane kriminalne grupe, zbog trgovine ljudima. Njih je policija lišila slobode 12. juna 2008. godine u Tivtu (tri člana grupe nalaze se u zatvoru u Crnoj Gori). Optuženi su u Srbiji i Ukrajini organizovali mrežu ljudi zaduženih za vrbovanje lakovernih devojaka lažnim obećanjima o dobro plaćenim poslovima.

Pripadnici Službe za borbu protiv organizovanoig kriminala MUP-a Srbije (13.3.2009) uhapsili su šest članova organizovane kriminalne grupe, koja se bavila falsifikovanjem evra i trgovine narkoticima. U toku je policijska potraga za još pet osumnjičenih članova ove grupe. Oni su izradili oko 2 miliona evra falsifikovanih novčanica u apoenima od 100 evra, a prilikom hapšenja zaplenjeno je 216.000 falsifikovanih evra i 300 grama heroina. Policija je protiv uhapšenih podnela krivičnu prijavu za zločinačko udruživanje, falsifikovanje i nedozvoljenu proizvodnju, držanje i stavljanje u promet opojnih droga.

Pripadnici MUP-a Srbije u saradnji sa Poreskom policijom (4.3.2009) su uhapsili dve osobe u Beogradu, zbog osnovane sumnje da su izvršile krivično delo poreske utaje, a u vezi sa pomaganjem osumnjičenima pokrenuta je istraga protiv još 12 osoba. Glavni osumnjičeni je od 1. januara 2006. do 31. decembra 2008. godine utajio porez 12 miliona dinara odnosno za taj novčani iznos oštetio budžet Srbije.

U akciji policije (12.2.2009) uhapšeno je devet članova organizovane kriminalne grupe osumnjičenih za razbojništva, iznude, trgovinu drogom i krađu automobila na teritoriji Beograda, Indije, Stare i Nove Pazove.

Na sličan način je tretiran organizovani kriminal u Srbiji u 2010. godini. To potvrđuju činjenice koje navodimo.

Ministar unutrašnjih poslova Srbije Ivica Dačić, u januaru se dva puta obratio javnosti u vezi sa organizovanim kriminalom. Najpre, nagovestio je intenzivnu borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, pre svega protiv onih koji se bave trgovinom narkoticima i poručio da je cilj policije da „razbije“ organizatore najvećih kriminalnih grupa („Glas javnosti“, Beograd, 09. 01, 2910.), a potom prezentovao važne rezultate rada: „U prošloj (2009) godini razbijeno je sedam organizovanih kriminalnih grupa sa 111 članova, od kojih je 86 uhapšeno. U isto vreme policija je otkrila 31 grupu koja se bavila trgovinom drogama. Zaplenjeno je 1, 3 tone droge i 28.000 komada raznih narkotika“ („Politika“, Beograd, 19. 01. 2010.).

U godišnjem redovnom izveštaju Stejt departmenta SAD o stanju ljudskih prava u Srbiji tokom 2009. godine, osim ostalog, konstatuje se da su sudovi u Srbiji i dalje podložni korupciji i političkom uticaju i da je za „iskorenjivanje korupcije“ neophodna suštinska reforma pravosuđa („Politika“, Beograd, 13. 03. 2010.).

Predsednik Srbije Boris Tadić, izjavio je u intervjuu za Tanjug da su Srbija i sve njene institucije odlučne da se obračunaju sa organizovanim kriminalom, odnosno istakao sledeće. „Srbija, prosto, ne može dopustiti širenje organizovanog kriminala, naročito šverca narkotika kao najopasnijeg sa stanovišta društvenih interesa. Taj kriminal mora biti razbijen“ („Politika“, 19. 03. 2010.).

„Za godinu dana privremeno je oduzeto 15 kuća, 27 stanova, osam lokala i veći broj automobila“ rekla je Snežana Malović na okruglom stolu o primeni Zakona o oduzimanju imovine stečene krivičnim delom.

Ona je dodala da se na računu Direkcije za upravljanje oduzetom imovinom nalazi i oko 700.000 evra i dva miliona dinara. Prema njenim rečima, u dva slučaja trajno je oduzeta imovina za koju nije bilo dokazano legalno poreklo („Politika“, Beograd, 31. 03. 2010.).

Specijalni tužilac za organizovani kriminal Srbije Miljko Radisavljević je u intervjuu Tanjugu, osim ostalog, izjavio da ima puno poverenje u službe i ljude koji se staraju o njegovoj bezbednosti, odnosno konstatovao: „Pretnje me ne mogu pokolebati. Ne zbog toga što je neko više ili manje hrabar ili otporan na tu vrstu pritisaka, već zato što je ovo rat države, rat sistema protiv organizovanog kriminala – protiv mafije, a nikako privatni sukob bilo kog pojedinca u institucijama koje su nosioci aktivnosti na njegovom suzbijanju. Odlučnost države da se obračuna sa svim vidovima organizovanog kriminala unela je pometnju među pripadnike kriminalnih grupa koje deluju u Srbiji. To se pokazuje ne samo kroz pretnje koje se upućuju, već kroz čitav niz drugih aktivnosti: počev od minimiziranja značaja, pa do potpunog dezavuisanja aktivnosti koje se preduzimaju na planu borbe protiv organizovanog kriminala, i pored potpuno suprotnih ocena partnera i institucija koje prate naš rad. Da bi država onemogućila da se na kriminalnom tržištu pojavljuju nove kriminalne organizacije i grupe, neophodno je pre svega stalno jačanje institucija i instrumenata za borbu protiv organizovanog kriminala“ („Politika“, Beograd, 18. 04. 2010.).

„Organizovani kriminal ima oblik mafije izuzetne moći, ali nema veću moć i snagu od države, koja će se obračunati sa njim“, rekao je predsednik Srbije Boris Tadić na proslavi slave i Dana Protivterorističke jedinice MUP-a Srbije („Politika“, Beograd, 08. 05. 2010.).

Ministar policije Srbije Ivica Dačić na svečanosti u Nastavnom centru u Makišu, osim ostalog, rekao je: „Ponosan sam što je Srbija jedan od ključnih činilaca u borbi protiv organizovanog kriminala, pre svega, šverca narkotika i terorizma na prostoru jugoistočne Evrope. Država je čvrsto rešena da Srbija bude deo evropske porodice naroda i zemlja bez kriminala, korupcije i opasnosti za naše građane od terorističkih aktivnosti. Danas svi mislimo isto – država Srbija je jača od kriminala“ („Politika“, 24. 05. 2010.).

„Verujemo daje nivo našeg uspeha usuzbijanju organizovanog kriminala povezan sa našom sposobnošću da spoznamo očigledne i neposredne efekte, ali i da se pripremimo, predvidimo i suočimo sa novim trendovima kriminala. Zakon o oduzimanju imovine se primenjuje od 1. marta 2009. godine. Direkcija za upravljanje oduzetom imovinom i jedinica za finansijske istrage unutar MUP-a su uspostavljeni.

Iskustva iz primene pokazuju da kažnjavanje organizovanog kriminala bez oduzimanje imovine nije dovoljna pošto nastavljaju sa kriminalnim aktivnostima za vreme izdržavanja kazni, pošto im je finansijska moć ostala nedirnut. Na računu Direkcije i Narodne banke se nalazi oko 800.000 evra i mesečni prihodi od izdavanja nepokretne imovine u visini od 12.000 evra.

Ukupna vrednost oduzete imovine kojom upravlja Direkcija je oko 200 miliona evra“, istakla je, pored ostalog, (18. 10. 2010.) na konferenciji zemalja potpisnica Konvencije Ujedinjenih nacija za borbu protiv transnacionalnog organizovanog kriminala u Beču ministarka prave Srbije Snežana Malović.

Prilikom obeležavanja Sana BIA (18. 10. 2010), predsednik Srbije Boris Tadić, pored ostalog, je poručio da država neće biti „plen protagonista nasilja i organizovanog kriminala, nego će određivati njihovu sudbinu, a to je zatvor“ („Politika“, Beograd, 19. 10. 2010.), a na proslavi SAJ (20. 12. 2010.) istakao da će Srbija nastaviti borbu protiv organizovanog kriminala i obećao građanima da će država pobediti u toj borbi, odnosno: „Ako nastavimo ovim putem slomićemo organizovani kriminal u Srbiji, doprinećemo njegovom slamanju u regionu jugoistočne Evrope i igradićemo u narednih nekoliko godina jedan bezbedni ekonomski prostor“.

LITERATURA

Shmalleger, F.: *Criminology Today*, EnglewoodCliffs, London, 1996.

Masleša, R.: *Savremeni oblici organizovanog kriminala i sigurnost policije*, Ugrožavanje bezbednosti pripadnika policije (zbornik radova), Policijska akademija, Beograd, 2003.

Mijalkovski, Milan i Đorđević, Ivica.: *Rizik – specifičan oblik ugrožavanja bezbednosti*, Vojno delo, proleće, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, Beograd, 2010.

Mijalkovski, Milan.: *Terorizam i organizovani kriminal*, Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti, Beograd, 2010.

Simović – Hiber, I.: *Pravni okvir fenomena organizovanog kriminala*, Zbornik radova, Fakultet bezbednosti, Beograd, 2007.

Stojanović, Z.: *Komentar Krivičnog zakonika, drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje*, Službeni glasnik Republike Srbije, Beograd, 2007

SECURITY APPROACH IN DEFINING OF ORGANIZED CRIME

Eldar Saljic

Abstract

Organized crime is a major public safety problem and specific negative social phenomenon that is non-armed form of threat to national security. Because academic and legal definition of organized crime should be based on the fact that the term "security" is composed of three basic elements: facility security (what is protected? Shield is vital state value), the subject security (who is responsible to protect the security of the facility? State) and subject dangers or threats (who or which protects the object of security? Protects from anyone who threatens his safety). For a fuller understanding of the relationships between these elements, it is necessary to answer the following questions: why and how the subject of safety must (should?) To protect the security of the facility organized crime, which (by any means) where (in physical terms) and when (in terms of time) for security protection from organized criminals.

The answer to the first of these issues should be included in the normative and theoretical sphere of the subject of security, which, in fact, must constitute a binding order and the ongoing task of all state and community resources for professional practical action to protect the security of the facility organized crime. The definition of organized crime can be considered as the important content (section, part) doctrinal and theoretical sphere of the subject of security and guidance for the proper anticriminal treatment of all its resources.

Since the presented definitions of organized crime threat to overestimate the role of the subject (mandatory and variable requirements or necessary conditions for the existence of organized crime), and unjustly overlooked two other elements of the concept of security (in fact, national security, because organized crime is a typical non-armed form endangering state security), defining the notion of organized crime can not be sustainable (properly) if it does not contain the necessary facts about the facility security (vital state value) and the subject security (state).

Keywords: security, organized crime, danger, country.